

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Vi läser inte, vi delar inte

Pirjatanniemi, Elina

Published in:
Hufvudstadsbladet

Publicerad: 28/10/2020

Document Version
(Referentgranskad version om publikationen är vetenskaplig)

Document License
Publisher rights policy

[Link to publication](#)

Please cite the original version:
Pirjatanniemi, E. (2020). Vi läser inte, vi delar inte. *Hufvudstadsbladet*, 2020(28.10).

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Hbl, Elina Pirjatanniemi

Föreställ dig följande situation: Ett okänt gäng attackerar dig på gatan. De misshandlar dig grovt. När de sticker iväg lyckas du samla dina krafter och ringa till 112. Då får du veta att du inte alls ska ringa till det allmänna nödnumret. Istället ska du göra en brottsanmälan på nätet. Du tar dig till akuten svårt sargad. Där får du ett vänligt bemötande, ett paket plåster och anvisningar om vart du ska vända dig till om du misstänker att skadorna är allvarliga. Samtidigt berättas det att gänget som har misshandlat dig har löpt amok i staden, offren är många.

Du släpar dig hem. Du är panikslagen, för du har ingen aning om hur omfattande dina skador är. Du har svårt att tänka klart. Du försöker göra brottsanmälan, men polisens elektroniska system fungerar inte. Dessutom tar tiden slut, hela systemet stängs ju klockan 22.45. Efter timmars väntetid får du ändå tag på brottsofferjouren. Att tala med någon som förstår hjälper en stund. Men sedan kommer e-postmeddelandet. Gängets representant meddelar att om du inte betalar 200 euro i bitcoin inom ett dygn till ett givet konto, kommer du att bli misshandlad på nytt.

Många av psykoterapicenter Vastaamos klienter är nu i en liknande situation. Gärningsmannen har fått tag på deras personuppgifter och anteckningar från sekretessbelagda terapisesioner. Klienternas innersta väsen, deras mest intima tankar och rädslor, riskerar att blottas inför forum som de inte har någon kontroll över. Dessa människor blöder inte och deras skador är svåra att se, men de har tillika blivit offer för ett avskyvärt brott.

Gärningens skadeverkningar är omfattande. Brottet är också ett hårt slag i ansiktet mot oss alla. Vår förmåga att inse digitaliseringens avigsidor har inte hunnit ikapp med den teknologiska utvecklingen. Vi anade att detta kunde vara möjligt, men vi var ändå inte förberedda.

Brottsligheten livnär sig på möjligheter. Om värdefullt data inte skyddas effektivt, skapar vi tillfällen för olagliga dataintrång. Ansvaret vilar tungt på de myndigheter och företag som hanterar våra känsliga uppgifter. Fullständig säkerhet kan ingen lova, men dataintrång kan försvåras. Lika viktigt är det att öka sannolikheten för att åka fast för den här typen av brott. Det är ingen enkel utmaning. Nätets mörker är en global plattform där enbart de bästa datanördarna kan orientera sig. Vi behöver mera av dessa skickliga människor på den rätta sidan av lagen.

Den digitala brottsligheten förutsätter också en ny attityd gentemot offren. De ska inte lämnas ensamma med skademinimeringen. En människa som har fått sina mest privata angelägenheter utspridda i cyberrymden behöver snabb och professionell hjälp, precis som den som har blivit misshandlad. Systemet ska inte heller lamslås av att antalet offer är stort. I det digitala är det möjligt att skada tusentals personer samtidigt. Samhällets respons måste ta det här i beaktande.

Utöver allt detta behöver offren också medmänniskors goda gärningar. Vi kan hjälpa offren genom att förvandla materialet värdelöst för brottslingen. Vi respekterar allas integritet. Vi läser inte, vi delar inte.

Elina Pirjatanniemi är professor i folkrätt och föreståndare för Institutet för mänskliga rättigheter vid Åbo Akademi.